

ประโยค ป.ธ.๑
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๑

๑. พวกพระภิกษุโดยมาก พวกกันวางใจไม่พิจารณาบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ ที่พวกญาติโยมพ่อแม่ และพี่สาวน้องสาวเป็นต้นถวาย โดยเข้าใจเสียว่า คนเหล่านี้เป็นผู้สมควรถวายแก่พวกเรา ทั้งในเวลาที่เราเป็นคฤหัสถ์ ทั้งเวลาที่เราเป็นบรรพชิต ฯ สมเด็จพระบรมศาสดาทรงทราบความนั้น ตรัสว่า ดูกรภิกษุทั้งหลาย ธรรมดาภิกษุต้องพิจารณาบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ แม้ที่พวกญาติถวาย เพราะว่า พวกภิกษุผู้ไม่พิจารณาบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ มรณภาพแล้ว ไม่พ้นจากความเป็นยักษ์ หรือความเป็นเปรต ก็ ธรรมดาว่าการบริโภคที่มีได้พิจารณา เป็นเหมือนกับการกินยาพิษ ความจริง ยาพิษที่คนดื่มนั้นให้ก็ตาม ที่คนไม่ดื่มนั้นให้ก็ตาม ก็ทำให้ตายได้เหมือนกัน แม้ในปางก่อน ราชสีห์ตัวหนึ่งกินยาพิษที่สัตว์ดื่มนั้นให้ ก็ถึงความตายมาแล้ว ฯ

พระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ในอรรถกถารูปยสิกขาบทเป็นต้นว่า การบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ ที่มีได้พิจารณา ของพระภิกษุสามเณรผู้มีศีล ชื่อว่า เป็นการบริโภคใช้สอยโดยความเป็นหนี้ ดังนี้ ฯ

ฎีกาอรรถกถารูปยสิกขาบทเป็นต้นนั้นว่า เปรียบเสมือนคนผู้เป็นหนี้ จะไปยังประเทศที่ตนปรารถนาตามความพอใจของตนไม่ได้ ฉะนั้น พระภิกษุสามเณรผู้เกี่ยวเนื่องกับการบริโภคโดยความเป็นหนี้ ก็ออกไปจากโลกไม่ได้ ฉะนั้น ดังนี้ ฯ

๒. เพราะฉะนั้น พระภิกษุสามเณรผู้เห็นชัดถึงโทษตามที่กล่าวแล้ว ควรพิจารณาปัจจัยทั้งหลายแน่แท้ ฯ ก็ เมื่อจะพิจารณา พึงพิจารณาในกาลทั้ง ๓ ฯ บรรดากาลทั้ง ๓ นั้น ในกาลได้ปัจจัย พึงพิจารณาเพียงครั้งเดียว ด้วยการพิจารณาโดยความเป็นธาตุเป็นต้นว่า ผ่าผืนนี้ คือจิวรผืนนี้ เป็นไปตามปัจจัย เป็นเพียงธาตุเท่านั้น ดังนี้ หรือด้วยการพิจารณาโดยความเป็นของปฏิภูลเป็นต้นว่า ก็ ผ่าเหล่านี้ทั้งหมด เป็นของไม่น่ารังเกียจ ดังนี้ ฯ ความจริง การบริโภคใช้สอย ปัจจัยที่พิจารณาอย่างนี้แล้ว

เก็บไว้ ต่อจากกาลได้ปัจจัยไป ย่อมไม่เป็นโทษเลย เปรียบเหมือนการใช้สอยบาตร และจีวรที่อธิษฐานแล้วเก็บไว้ ฉะนั้น ๑ ข้อดังกล่าวมานี้ มุ่งแสดงความบริสุทธิ์เบื้องต้นแห่งการพิจารณา ไม่ใช่มุ่งคัดค้านการพิจารณาในกาลบริโภคน้ำใช้สอย ๑ เพราะฉะนั้น ในกาลบริโภคน้ำใช้สอย พึงพิจารณาซ้ำอีก ๑ ความจริง ในกาลบริโภคน้ำใช้สอยนั้น พึงพิจารณาพร้อม กับการบริโภคน้ำใช้สอย ด้วยการพิจารณาปัจจัยที่บริโภคน้ำใช้สอยในขณะนั้นเป็นต้นว่า เราพิจารณาโดยแยกกายแล้ว จึงใช้สอยผ้า ดังนี้ ๑

ถ้าในกาลบริโภคน้ำใช้สอย ไม่สามารถพิจารณาได้ ในกาลหลังจากการบริโภคน้ำใช้สอย พึงพิจารณาแม้อีกครั้งหนึ่ง ด้วยการพิจารณาการบริโภคน้ำใช้สอยปัจจัยที่ล่วงเลยไปแล้ว เป็นต้นว่า วันนี้ เราไม่ทันพิจารณาใช้สอยผ้าผืนใดไปแล้ว ดังนี้ ๑ สมจริงดังคำที่พระภูิกจารย์ กล่าวไว้ในฎีกาปกรณ์วิเศษวิสุทธิมรรคว่า เมื่อไม่สามารถจะพิจารณาได้อย่างนั้น ด้วยอำนาจกาลพิเศษตามที่กล่าวแล้วในวันหนึ่ง พึงพิจารณา ๔ ครั้ง ๓ ครั้ง ๒ ครั้ง หรือเพียงครั้งเดียวก็ได้ ๑

—◆—

ให้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ.๗
แปล ไทยเป็นมคธ
พ.ศ. ๒๕๔๑

๑. ปุณฺณิ เยภฺยเยน ภิกฺขุ อมฺหากํ คิหิกาเลปิ ปุพฺพชิตกาเลปิ เอเต ทาตุํ
ยุตฺตรูปาติ มาตาปิตุคคินิอาทิตฺติ ฌาตีหิ ทินฺเน จตุตาโร ปจฺเจเย วิสฺสฎฺฐา ทฺวาวา
อปจฺเจเวกฺขิตฺวา ปริภุชฺชนฺติ ๑ สตุตา ตมตถํ ฌตฺวา ภิกฺขเว ภิกฺขุณา นาม ฌาตีหิปี ทินฺนา
ปจฺเจเวกฺขิตฺวา ปริภุชฺชิตฺพฺพา อปจฺเจเวกฺขิตฺวา ปริภุชฺชนฺตา หิ กาลํ กตฺวา
ยกฺขปฺเปตตตภาวโต น มุจฺจนฺติ อปจฺเจเวกฺขิตฺปริโกลโค จ นาม วิสฺปริโกลคสฺสโต วิสฺสฎฺฐิ
วิสฺสาสิเกนฺปิ อวิสฺสาสิเกนฺปิ ทินฺนํ มาเรติเยว ปุพฺพเพปิ เอโก สีสฺโห วิสฺสาสิกทินฺนํ วิสฺ
ปริภุชฺชิตฺวา มรณํ ปตฺโตติ อาห ๑

รูปิยสิกฺขาปทวณฺณนาทิสฺสุ สีสฺวาโต อปจฺเจเวกฺขิตฺปริโกลโค อิมฺปริโกลโค นามาติ
วฺตุตํ ๑ ยถา หิ อิมฺยาสิโก อตฺตโน รุจฺยา อิจฺฉิตํ ปเทสํ คนฺตุํ น ลกฺติ เหว
อิมฺปริโกลคยฺตุโต โลกโต นิสฺสรฺริตุํ น ลกฺตฺติ ตฎฺฎฺฎิภา ๑

(มังคธคดที่ปณี เล่ม ๑ ข้อ ๑๘๘, ๑๘๙ วินัยกถา หน้า ๑๘๕ - ๑๘๖)

๒. ตสฺมา ยถาวฺตุตตมาทินฺนํ สมนฺปสฺสฺสนฺเตน ปจฺเจยา ปจฺเจเวกฺขิตฺพฺพา ว ๑
ปจฺเจเวกฺขนฺเตน จ กาลตฺตเย ปจฺเจเวกฺขิตฺพฺหํ ๑ ตตฺถ ปฏฺฐิลาภกาเล ยถापจฺเจยํ ปวตฺตมฺมานํ
ธาตุมตฺตเมเวตํ ยทิตํ จิวฺรนฺตฺยาทินฺนา ธาตฺอุปจฺเจเวกฺษณฺเนน วา สพฺพานิ ปน อิมานิ จิวฺรานิ
อชฺฉิคุจฺฉนฺยานิธฺยาทินฺนา ปฏฺฐิกลูปจฺเจเวกฺษณฺเนน วา สกิมฺปิ ปจฺเจเวกฺขิตฺพฺหํ ๑ เหว ปจฺเจเวกฺขิตฺวา
ชฺปิदानฺณฺหิ ปฏฺฐิลาภกาเล ฐุทฺธํ ปริโกลโค อนวฺชฺไช ว อธิฎฺฐหิตฺวา ชฺปิตปตฺตจิวฺรานํ วิย ๑
ปจฺเจเวกฺษณฺนํ อาทิสฺสุทฺธิทสฺสนฺปรเมตํ น ปริโกลคกาเล ปจฺเจเวกฺษณฺนํปฏฺฐิเกชฺเปปริ ๑ ตสฺมา
ปริโกลคกาเล ปุณฺณ ปจฺเจเวกฺขิตฺพฺหํ ๑ ตตฺถ หิ ปฏฺฐิสฺงฺขา โยนิสฺส จิวฺริ ปฏฺฐิสฺวามีธฺยาทินฺนา
คํชณฺณิกปจฺเจเวกฺษณฺเนน ปริโกลคสมํ ปจฺเจเวกฺขิตฺพฺหํ ๑

สเจ ปริโกลคกาเล ปจฺเจเวกฺขิตฺตุํ น สกฺโกติ ปริโกลโคโต ปจฺฉาภาเล อชฺช มยา
อปจฺเจเวกฺขิตฺวา ยํ จิวฺริ ปริภุชฺชนฺตฺยาทินฺนา อตฺตปจฺเจเวกฺษณฺเนน เอกกฺษตฺตมฺปิ
ปจฺเจเวกฺขิตฺพฺหํ ๑ วฺตุตตฺถ วิสฺสุทฺธิมคฺคกฺฎิภายํ ตถา อสฺสโกณฺเตน ยถาวฺตุตตกาเลวิเสสวเสน
เอกสฺมี ทิวเส จตฺกฺษตฺตุํ ติกฺษตฺตุํ ทฺวิกฺษตฺตุํ สกฺกิเยว วา ปจฺเจเวกฺขิตฺพฺพนฺติ ๑

(มังคธคดที่ปณี เล่ม ๑ ข้อ ๑๘๒, ๑๘๔ วินัยกถา หน้า ๑๘๖ - ๑๘๗)